

(/)

🏠 (/)

> Danmark og Europa efter 1945 (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Fra befrielse til forpligtelse

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/spionen-og-forraederen>)

Fra befrielse til forpligtelse

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 2114

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fra-befrielse-til-forpligtelse)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fra-befrielse-til-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fra-befrielse-til-forpligtelse)

[forpligtelse](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fra-befrielse-til-forpligtelse)) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på

[http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fra-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fra-befrielse-til-forpligtelse)

[befrielse-til-forpligtelse](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fra-befrielse-til-forpligtelse)) **in** ([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fra-befrielse-til-forpligtelse&title=)

[mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fra-befrielse-til-forpligtelse&title=)

[europa-efter-1945/fra-befrielse-til-forpligtelse&title=\)](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fra-befrielse-til-forpligtelse&title=)

Kåre Lauring

Fra befrielse til forpligtelse. En fortælling om Danmark og Den Kolde Krig 1945-1949

Gyldendal, 2020. 425 sider, 349, 95 kr.

Af Kaare R. Skou, journalist, forfatter

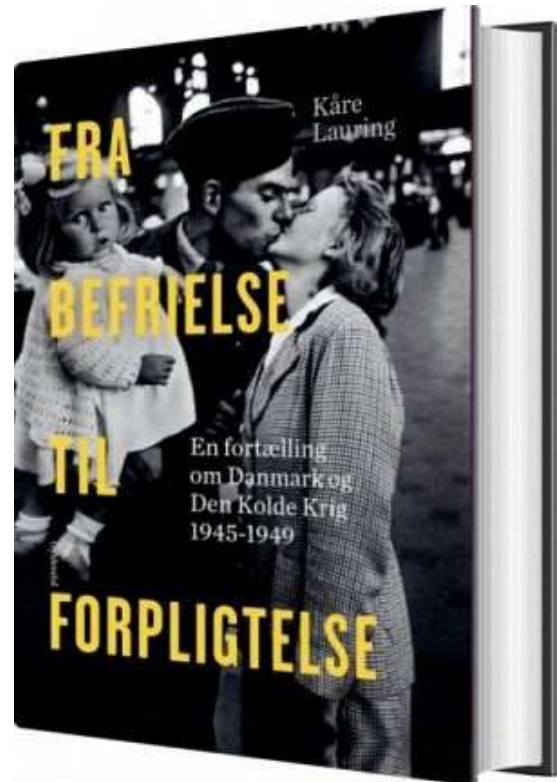
Historikeren Kåre Laurings værk om overgangsårerne fra tysk besættelse til, vi opgiver 200 års neutralitetspolitik og går ind i en militæralliance med USA som den ledende nation, er en detaljeret, strengt kronologisk fortælling om et land, der skal finde sin plads i en ny verdensorden. Bogen følger vel ikke meget nyt til den allerede kendte historiefortælling og følger i et og alt den kanoniserede beretning. Dens styrke ligger i dens deskriptive afsnit om danskerens dagligdag i en tid, der i virkeligheden kun ligger en menneskealder tilbage, men som var meget anderledes. Dens svaghed består i ikke at sætte nogle af de allerede vedtagne dogmer under kritisk belysning.

Allerede som udgangspunkt anvender Kåre Lauring betegnelsen samarbejdspolitik om besættelsestidens officielle politik og antager hermed kritikløst modstandsbevægelsens perspektiv. Men var den førte politik en samarbejdspolitik? Bestod der mellem Stauning, Vilhelm Buhl, Scavenius og Werner Best en for befolkningen mere eller mindre skjult alliance om et fælles endemål? Nej.

Det må være et rimeligt krav til historiefortælleren i dag at lægge dette romantiserede billede bag sig og forholde sig nøgternt til begivenhederne. Der var tale om en stedse pågående forhandlingspolitik mellem to ulige parter, hvor den stærke parts, den tyskes, interesse lå i at få sit despoti til at fremstå som en annektion med et menneskeligt ansigt, mens den svage parts, den danskes, var at trække tiden ud i håbet om at ondet ville gå over uden invaliderende eftervirkninger. Nok var modstandsbevægelsens aktioner hæderværdige og legitime - modsat politikernes udtalelser - i den udstrækning man accepterer eksistensen af en folkelig modstandsret, men den altovervejende del af befolkningen stod bag dens politikeres kurs hele vejen. Kåre Lauring fortæller ikke om de tusindvis af borgere, der først den 4. maj om aftenen skiftede hest og dagen efter håned Erik Scavenius på hans vandring ad Strøget over Kongens Nytorv til Amalienborg for at indgive regeringens afskedsbegæring, efter at den officielt, men usanktioneret af Christian 10., var trådt tilbage den 29. august 1943.

Takket være Kaufmann og Trygve Lie blev vi inviteret med til stiftelsen af FN som de facto allieret efter at have opfyldt briternes ønske om at gøre politikeren Vilhelm Buhl til statsminister på bekostning af en af modstandsbevægelsens spidser. Det er et spørgsmål om vi fortjente det. Ikke så meget på grund af politikken under besættelsen, som på grund af den egoisme, hvormed vi optrådte over for vores allierede i tiden, hvor der ud af krigens kaos skulle grundlægges en europæisk normaltilværelse. Kåre Lauring fortæller grundigt om vores håndtering af situationen med 240.000 usle flygtninge i landet. Vores manglende forståelse for tilstanden i Europa og det fravær af solidaritet og elementær humanisme, der prægede vores optræden, er en klar parallel til dagens flygtningepolitik. Vi lærte intet. Det er en del af historien, der sjældent fortælles, men det er godt, at den bliver det - også helt ned i tilfældighedernes detalje om, hvordan smedeformanden Johannes Kjærbøl blev løsningsmand.

Kåre Lauring foretager en nøgtern gennemgang af retsopgørets absurditeter, men springer desværre over arbejdet i Den Parlamentariske Kommission. At retsopgøret udviklede sig til en farce - det juridiske galehus - er let at se i dag og var det også for mange allerede dengang, men i grunden skal der ikke megen fantasi til at forestille sig, hvordan et straffelovstillæg i en lignende situation ville komme til

at se i dag ud med den kreds af politikere, der fører tidens retspolitik. Nick Hækkerup, Søren Pape Poulsen, Peter Skaarup og Naser Khader ville næppe slippe fra det med en heldigere hånd end Busch-Jensen.

Forhandlingerne – eller hvad man skal kalde dem – mellem Socialdemokratiet og DKP om en sammenslutning af de to partier får den opmærksomhed, de skal have uden at bibringe nyt. Derimod går Kåre Lauring efter min mening for let hen over Venstres position. Det parti havde ført en opportunistisk politik i krigens første år, så det uanset dens udfald, som på det tidspunkt ikke var sikker, ville have stået stærkt efter krigen. I samlingsregeringerne under besættelsen var det tilsyneladende mere optaget af at få sig betalt for at deltage i en fælles national politik end i at bidrage med konstruktive forslag. Det lykkedes således for Venstre at få rullet stort set alle de sociale fremskridt tilbage, som var vundet for samfundet ved Kanslergadeforliget. Dansk historieforskning mangler den dag i dag en videnskabelig funderet beretning om Venstre og dets politik fra Madsen-Mygdal over den glemte, men betydningsfulde Oluf Kragh til Knud Kristensen.

Kåre Lauring skriver nærmest i en bisætning modstandsbevægelsen ud af politik, da vi nærmer os valget i 1945. Det havde længe stået klart, at dens repræsentanter i befrielsesregeringen ikke var politikere, men i et værk som dette kunne det have været på sin plads at se på deres indsats mere individuelt. De var trods alt ikke lige uduelige i regeringskontorerne alle sammen.

Knud Kristensens vej til statsministerposten er logisk begrundet og hans zigzaggen i 1946-47 omkring en grænseflytning velfortalt, ligesom den koncentrerede gennemgang af international politik op til begyndelsen på Den Kolde Krig. I parentes bemærket nyder jeg, at Kåre Lauring flere gange bruger Politikens At Tænke Sig (ATS) som en rammende konklusion på et afsnit. Bogens forfatter skal have ros for værket igennem at følge situationen på Bornholm og for på samme måde at dvæle ved forholdene i de tyske flygtningelejre, herunder især afsnittet om Poul Henningsens (PH's) konflikt med det etablerede Danmark.

Bogen indeholder naturligvis en grundig gennemgang af Marshall-hjælpens tilblivelse og betydning for Europa. Blandt andet får læseren syn for, at fake news var et lige så anvendt politisk våben over for befolkningen dengang, som de er i dag. Det var ikke alene det kommunistiske Land og Folks journalister, der var leveringsdygtige, men også ministre, højtstående politikere af alle kulører, og selv ind i diplomatiets rækker blev der produceret, hvad der i dag ville være strafbart på linje med landsforræderi med op til 12 års fængsel efter tidligere forsvarsminister Claus Hjort Frederiksen's lov om påvirkningsagenters virksomhed, hvor den til enhver tid siddende forsvarsminister har tiltaget sig magten til at definere, hvad der er ulovlig påvirkning, og hvad der er saglig oplysning.

Kåre Laurings afsnit om Påskekrisen i 1948 er meget interessant. Han drager ellers ikke mange konklusioner i sin bog, men her går han langt. Denne mystiske episode i historien, der begynder med ambassadesekretær Bang-Jensens vurdering af den sikkerhedspolitiske situation, som er bedømt fra alt mellem en fristil til en seriøs analyse fra en centralt placeret person, udløste panik i overalt i dagene op til påsken 1948. Kåre Lauring antyder, at det hele kan have været et komplot mod befolkningen iscenesat af regeringen for at afprøve dens forsvarsvilje, og hærens og politiets loyalitet.

I hvert fald er der fra denne krise og frem til Danmarks medlemskab af Atlantpagten folkeligt en lige bevægelse fra neutralitetssympati til at melde sig som parthaver i Den Kolde Krig.

Kåre Laurings bog er alt i alt en gedigen fortælling om de vanskelige, spændingsmættede år i slutningen af 1940'erne, som kun kan anbefales.

[Historie-online.dk, den 24. juni 2020]